

Kumrular Küstü

Abdulkadir Hazman

Osmanlı mimarisinin en güzel ve en eski kültür miraslarından biri olan, İzmir'in Basmahane semtin de 1757 yılında Hatice sultan tarafından yaptırılan Apdurahman mescidi yani halk tarafından bilinen adıyla Kumrulu mescittin başına gelmeyen kalmadı. Şimdide restorasyon adı altında bu nadide yapı köklerinden koparılıp yazlaştırılıyor.

Vakıflar Bölge Müdürlüğünün uhdesinde olan bu yapı uzunca yıllar yalnızca Ramazan aylarında ve bazen de Cuma namazları için açılıyordu. Daha sonraları ilgisizlik ve bakımsızlık neticesinde kaderine terk edildi. Kumruların sahip çıkıp, çatısına yuvalarını yaptığı bu tarihi binaya hırsızlarda acımadı, çatısında bulunan bakır ve çinkoları söküp sattılar. Yıllarca tepesinden aşağı yağın yağmurlara inadına direndi, sele kapılıp giden parçalarına kumrular ağladı, sorumlular seyretti. Ne o güzelim alçı süslemeler kaldı, ne o eşsiz horasan sıvası ne de ahşap döşeme ve tavanı, hepsi yok olup gitti. Öyle ki artık kumrular bile ölmek için gelmiyorlardı bu tarihi hazineye. Kumrular küsmüştü yüzlerce yıllık yuvalarına.

Orhan Beşikçi, Hasan Tahsin Kocabaş ve bir avuç insan bu eşsiz kâgir yapının kurtulması için çırpınıp durdular. Tam 35 yıl Ahmet Yardımcı bu tarihi esere gönüllü olarak sahip çıktı ama bazı yetkililer sanki sağır ve kör olmuşlardı. Nihayet Vakıflar Bölge Müdürlüğü binanın restorasyonuna karar verdi ve Özel idarenin de katkılarıyla restorasyon ihalesi yapıldı. İhaleyi alan firma restorasyon adı altında daha çok kar etmek için, bu tarihi yapıyı kimliğinden koparıp ucuz malzeme ve işçiliklerle binayı tanınmaz hale getirdi. Yapının son durumunu görenler ya Vakıflar bu işten anlamıyor ya da projeyi çizen ve uygulayanların amacı başka demekten kendilerini alamıyorlar.

Binanın dışını Horasan harcı diye yutturdukları ithal harçla sıvamış ve boyamışlar, nereden uydurdukları belli olmayan iki adet küçük pencereyi binanın sol duvarına monte etmişler, pencere demirleri ve doğramaları binanın tarihi yapısıyla ilgisi bulunmayan basit günümüzde gecekondularda kullanılan malzemelerden imal etmişler. Mescidin üst girişine yine demirden bir saçak kondurarak binanın tarihsel görüntüsünü yerle bir etmişler. Çatıyı Marsilya kiremitleriyle kaplayacak kadar bilgisizler ve saçaklar duvar yüzeyiyle sıfır yapılarak dünyada eşi benzeri olmayan bir çatı şekli ortaya çıkarmışlar. Sorarım sizlere bin yedi yüzlerde Marsilya kiremitti mi vardı? Orijinal taş merdivenlerini ucuz traverten kaplayarak tarihi adeta kimse görmesin diye gizlemişler, oda yetmemiş merdiven basamaklarının rıh yüksekliklerini kafalarına göre, birini yüksek birini alçak yaparak inşaat ustalarını bile utandırmışlardır. Pencerelerin ve yapı tekniğinin de çok önemli bir yeri olan Öküzgözü pencere sövelerinin taşları nedense yok edilmiş, yerine sıvadan söveler yapılarak, aslı yok edilerek, eski ustaların kemikleri sızlatılmışlardır.

İncelemek için binanın içine sokulmasak da pencerelerden gördüğüm kadarıyla, üzerinde tarihi hat sanatının en güzel örnekleri ile bezeli ayetlerin yazılı olan aynalar ne yazık ki yok artık, yerine yeni aynalar konmuş. Sanat tarihi açısından çok önemli olan mihrap korunmamış. Desen sanatı açısından eşsiz değere sahip duvar süslemelerinin yerine yalnızca insanları kandırmak için ne olduğu belli olmayan garip şeyler yapmışlar. Hala inşaat teknolojisi için mükemmel bir değere sahip volta döşeme üzerindeki ahşap kaplamanın yerinde yeller esiyor. Geçmişte sandukaların sökülüp dükkân haline getirilen mescidin ön tarafındaki hazire de hiçbir çalışma yok. Ölenlere saygı yoksa bari tarihe saygı gösterilmeli ve öyle ki kabirlerin sarıkları arkadaki demirci dükkânın da yerlerde geziyor. Çok acilen burada arkeolojik ve bilimsel bir çalışma yapılması, mezarların kimlere ait olduğu ortaya çıkarılması gerekir. Mescidin Akareti olan arka taraftaki dükkân da demir imalatı yapılmakta, vibrasyonlu makineler kullanılmakta ve doğal olarak bu imalathane Kâgir yapıya ciddi anlamda zarar vermektedir. Acilen bu imalathane boşaltılmalı ve bu tür imalat yapanlara kiraya verilmemelidir. Restorasyon adı altında tarihin yok edilmemesi için başta Vakıflar Bölge Müdürlüğünü, Üniversiteleri ve yetkilileri göreve çağırdığım gibi, duyarlı tüm insanları bu tarih katliamı karşısında sesiz kalmamaya davet ediyorum. Kumrular sizlere de küsmeden acele edin derim.